

DÉLVIDÉKI SZEMLE

1943 JÚLIUS

II. ÉVF. 7. SZÁM.

Beköszöntő^{*)}

NOVEMBER 20-án mult 50 éve, nagy ünnepségek színhelye volt Szeged szabad királyi város. Ekkor indult el sok reménnyel teli bizonytalan újtára a Dugonics Andrásról nevezett irodalmi és tudományos társaság, azzal a céllal, hogy az Alföldön, de kiváltképen Szegeden az irodalmat és a tudományt művelje és terjessze ott, ahova az iskola már nem viheti, de ahol bármilyen sok is legyen belőle, elég sohasem lehet.

Abban az időben mindenki úgy érezte Szegeden, hogy az 1883-ban jogilag befejezett rekonstrukció 1892 november 20-ával lett tökéletes.

Szeged intelligenciája örömmel vette tudomásul, hogy Szegednek és vidékének irodalommal és tudománnyal foglalkozó férfiai egy szellemi központot alkotnak, a második magyar városban, amely oly fontos közművelődési és magyarosító hivatást teljesített és amely az akkori meggyőződés szerint a harmadik egyetem székhelyéül volt kijelölve.

Egykorú hírlapból veszem ezt a megállapítást, amely mindennél jobban mutatja, hogy azok, akik Lázár György első elnök vezetésével a társaság bölcsőjénél ott állottak, a Dugonics-Társaságot kezdetűl fogva az egyetem szálláscsinálójának tekintették. És ez természetes is volt, mert a társaság ezzel is csak nagy névadójához maradt hű. Csak kevesen tudják, hogy Dugonics András volt az első, aki 1761 okt. 18-án, szegedi tanár korában, a filozófiát ajánló beszédével úttörője lett azoknak a törekvéseknek, amelyek 1792-ben a bölcséleti iskola felállítására, majd az 1802-ben meginduló és több ízben megismételt mozgalmak után, az ország második egyetemének

* Elnöki megnyitó a Dugonics-Társaság 50 éves jubileuma alkalmával Szegeden, a városháza közgyűlési termében 1942 nov. 29-én tartott ünnepi közgyűlésen.

idehelyezésére és végül annak elköltözése után, az ötödik magyar egyetem alapítására vezettek.

Elhibázott gondolat lett volna, ha a Dugonics-Társaság külön irodalmat vagy külön tudományt akart volna csinálni, vagy iránnyítani.

Bár tudós tagjai sorában kezdettől fogva ott voltak: Reizner János, Szeremley Samu, Kiss Lajos, Kovács János, Zsilinszky Mihály, Kálmány Lajos, éppen úgy tudták, hogy a magyar tudományt kell művelniök, mint ahogy tudta Tömörkény István, Palotás Fausztin, Mikszáth Kálmán, Móra Ferenc és Juhász Gyula, hogy örök-szép írásaik az egyetemes magyar irodalom nemzeti kincse.

Mindenki — akiket itt felsorolni is lehetetlen — a lelke legjavát adta s ezzel szolgálta a magyarság és egyúttal a város művelődését.

Ezt a szellemet, a magyar élet nagy törésvonala se változtatta meg. A Szalay József elnökségével kezdődő szegény időkben, éppen olyan híven őrizte, mint ahogy őrzi ma, és őrizni fogja mindaddig, amíg a szép az emberi lélek tartozéka s a tudás egy lesz a mindennapi kenyérrel.

Nem olyan időket élünk, hogy ünnepeljünk. Nem is azért jöttünk össze, de emlékezni akarunk nevek nélkül mindazokra, akik 50 év alatt a Társaság keretein belül dolgozva, munkásai voltak a magyar életnek.

A változott viszonyok sok helyen mást parancsolnak, de a becsületes szándékot, a magyar mult megbecsülésének gondolatát és a mindenkori nemzeti célok szolgálatát senki el nem vitathatja az 50 éves társaságtól.

Ez az, amiért meg kell állani ennél a határkőnél és hálával kell gondolni azokra, akik ebben a munkában, nagyon változatos munkaprogrammal 50 éven át résztvettek.

BANNER JÁNOS